

APRILSKI ZVONČKI POD SNEGOM

NADA KOSTANJEVIC

Tradicionalnega pohoda PD Vipava na Nanos, k Abramcu, se udeležujem redno, ampak prehodila ga navzgor nisem še prav nikoli. Včasih sem pač morala s kombijem gor, da bi pomagala v čajni kuhinji, včasih je bilo to ali ono... Navzdol pa, če le morem, grem peš.

Predlansko leto sem vzela gor oba rejenčka. Starejši je predlagal, naj vzameva še psičko Piko, da je doma ne bi cucki zapeljevali. No, na Nanosu smo nato prešteli vse pse vseh domačij in vseh obiskovalcev — in vsi ti cucki so nam sledili, ko smo šli na vljudnostni obisk k Margonu. Tako se je Pika vrnila v Vipavo temeljito spremenjena in smo čez nekaj mesecev oskrbovali s psički pol Vipave in vso okolico. Lani smo pač zato Piko raje pustili doma in z malim Robijem sva zopet — zaradi takih in drugačnih obveznosti — raje šla gor z avtobusom, ki je do Blažovne rampe spravil vrteške otroke. Od tam do Abrama je le dvajset minut hoda.

Pri Abramcu sem Roberta izročila starejšima fantoma, da se bo z njima vrnil peš, sama pa sem šla po Nanosu — ah, nikar mi ne zamerite — pobirat članarino za Rdeči križ! Pri Abramcu na Nanosu št. 6, potem pri onem na št. 8 — od enega do drugega je le nekaj korakov —, potem sem se po gozdu spustila do Margonovih, do Mire in Zorke, ki samujeta na lepo urejeni domačiji.

»Le kje ste, Nada, celo zimo vas ni bilo — ne vas, ne nikogar drugega!«

»Zorka, zvončke bi rada nabrala, vem, da je že 12. april...«

»Pa so, Nada, so, le da vam ne znam razložiti, kako se pride do njih!«

BELI CVETI V ČRNI ZEMLJI

Še sva bili v besedi, ko stopi skozi vrata postaven možakar z dečkom kakih dvanajstih let.

»Janko! Če si ti tukaj, ne bo težko pokazati tej ženski, kod se pride do zvončkov!«

Možakar je še nekaj besed pomodroval z Zorko in Mirom, se mi predstavil za predsednika PD Podnanos in ko sem pristala, da grem z njima do njihove vasi, smo odrinili.

Malo čudno se mi je zdelo, ko je možakar krenil proti vzhodu in ne proti zahodu. Vendar — markacije so tudi tu. Čez opuščene senožeti, mimo Bajcove domačije, ki je le poleti naseljena — pa smo že pri Strgarju. Tod se loči pot k spomeniku

na Boben, kjer je bila 18. aprila 1943. leta bitka na Nanosu, prva bitka v teh krajih. Za Strgarjem je dolinica, kjer vsako poletje taborijo prizadevni podnanaški planinci — po 35 otrok pripeljejo gor, gasilci lepo sodelujejo z njimi, dajo jim kombi za dovoz živeža in opreme.

Pot se začenja vzpenjati — in glej, v gozdu so res zvončki! Veliki, beli, v črni gozdni zemlji. Janko pa pravi, da je pred tednom dni tod bilo vse belo snega.

Pridemo do prvega prevala. Za njim je lepa jasa, pogozdena z majhnimi smrečicami, na njenem robu pa je še veliko snežišče. Občudujem razgled na gričevje, ki obkroža Vipavsko dolino; videti je tudi Vipavo, Slap, Goče, Planino, Erzelj, pa tudi oddaljeni Štanjel. Vreme je megleno, sicer bi bil razgled še lepši. A Janko pravi, da bo lepo šele, ko pridemo na rob — ta rob se pravzaprav začne pri Plazu in gre čez Gradiško Turo, Podraško Turo in Šembiško Turo ali, kot ji še pravijo, Konj. Ta rob se po razglednosti lahko kosa z onim, ki gre od Cola do Predmeje in ki mu Gorjani pravijo »Krog«.

PO BLIŽNJICI JE LAHKO DLJE

»Na tej jasi se zmeraj ustavimo, ko gremo z otroki iz Šembida (Podnanosa) gor na tabor. Tod rastejo maline, borovnice in smukvice (gozdne jagode). Ko se otroci napasejo, gremo naprej.« — Mali Jankov Aleš, prijazen in bolj molčeč fantiček, je veselo pritrdjeval očetu.

Na koncu jase je majhna kapelica, zidana v apneni malti in krita s škrlčami (kamnitimi ploščami), kot so bile včasih poseben v Podnanosu krite starejše hiše. Podobno v njej ni več, le preprost lesen križ je, ki ga je mali Aleš lepo okrasil z zvončki.

»Da veste, teta, čeprav je tod prisojno, bomo še doli dobili zvončke.« Ko sem pogledala dol, se mi je zadeva zdela hudo strma. Janko me je potolažil, da so po tej kozji stezi Strgarjevi ali Bajcovi celó kravo prignali na Nanos in jo z Nanosa gnali na sejem. Zmrzla ta kozja steza ni nikoli, ker je zelo prisojna in vpeta v stene; tudi burje ni, ker je zavetrna.

Ni mi preostalo drugega, kot da se s so-besednikoma podam navzdol. Stezica je bila ravno dovolj široka, da mi ni vzbujala vrtoglavice, saj je ob stezi raslo še kakšno drevesce ali grmiček. Nad stezo je strm kraj, kjer zopet cvetijo zvončki. Zdelo se mi je, kot bi bila nekje v visokogorju. Celó manjše melišče smo prečkali. Steza se spušča v ostrih ovinkih in je zelo domiselno speljana.

Janko mi je pokazal, kje se je prav z roba Ture utrjala skala in polomila precej drevja. Drevja, ki ga je plaz polomil, nihče ne očisti; breg ni dostopen z nobenim motovilom, konj pa ljudje nimajo več, pa tudi če bi jih imeli. bi te poti zmogli le bosenski konjički ali osli. Pa vsa Zgornja Vipavska dolina ne premore niti treh pravih oslov — krščenih brčkone precej več! Markirana pot je stalno lepo speljana. Tudi bližnjice so označene, a gremo raje okoli po oni srbski: »Preko preče, naokolo bliže.«

Razgleda na Podnanos ni več; gozd je gostejši. Že prečkamo prvo gozdno pot skozi Klajnike. Janko pa ni vedel, zakaj so Klajniki postali Klajniki. Ob zemljiški odvezi je bilo treba to gmajno razdeliti, da je vsaka hiša dobila vsaj malo te gmajne. Klein, klein (majhno, majhno), so dopovedovali nemškemu geometru, ki je odmerjal, in domači pomagači so potem te »klajn« parcele imenovali Klajniki. V Klajnikih je nekoliko zahodno od poti, po kateri se spuščamo, opuščena cerkev sv. Nikolaja. Za njo v dolinici je taboril med vojno IX. korpus.

KLIN V RAZPOKI

Prečkamo več klajniških poti in že smo nad vasjo. Tudi nekaj macesnov je tu — nežne zelene iglice so začele poganjati. Potoček pada čez skale in se vliva dol v Močilnik. Prečkamo ga. Zopet se spuščamo.

Pred previsno, le nekaj metrov visoko skalo nad potokom se Janko ustavi in obmolkne. Nekaj išče s pogledom.

»Ali vidite oni klin v razpoki?«

»Vidim ga.«

»Tukaj je Furlanov Fabjan vabil in plezal. Ta klin je zabil — kolikokrat sem ga našel tukaj...«

Fabjan, naš vipavski član, alpinist, ki je zelo mlad omahnil v smrt v Alpah...

Smo že med prvimi vinogradi. Neki vino-gradnik je na rob celega »pašna« posadil vsaj sto metrov dolgo vrsto rumenih narcis, ki so čudovito cvetele. Pa še preden smo prišli do asfalta, me je pozdravil razcveten glog.

Janko me je peljal čez mostičke čez potoke, med lepimi in urejenimi hišami in vrtovi. Ujela sem zgodnji popoldanski avtobus za Vipavo.

Malega Roberta sem dobila že zadaj za hišo s sosedovima dvema, šestnajst- in dvanajstletnikom. Zbijali so frnikole.

»Kdaj pa si ti prišel? Ali si se pripeljal?«

»Peš sem prišel, čez Podraško Turo.«

»Nikar si ne zmišljuj! Kako pa, da si ves požigosan?«

Saj res, mulec je bil požigosan, kjer se je le dalo, po čelu, rokah, hlačah, čevljih...

»Ali naj ti povem? Po Gradiški Turi smo šli, po plezalni!«

»In v Gnezdu ste tudi bili?«

»Ali misliš na Balkonu? Bili, mama, bili, in še skoraj dol bi padel...«

»Ne bojte se tega, pazili smo ga, pa tudi zmlatili, če je nagajal!«

Nasmejala sem se: »Prav je, Robert, da si v dobri družbi šel po plezalni čez Turo. Pa še bolj prav je, da mi tega nisi poprej povedal!«

odmevi

TRŽIŠKE ALPE

Ko se planinci podamo po manj znanih in obiskovanih poteh med Storžičkim pogorjem in Košuto, na Javornik (1715 m), Konjščico (1667 m), Stegovnik (1692 m) ali Virnikov Grintavec (1654 m), se večkrat vprašamo, ali smo v Karavankah ali Kamniških Alpah.

Vzrok, da pišem ta prispevek za Vestnik, pa je bila »burna razprava« večje skupine planincev v koči pod Storžičem o tem, ali smo v Karavankah ali Kamniških Alpah.

Če malo obnovimo, kaj so nas učili v šoli, se spominjamo, da so Karavanke (za razliko od Julijcev in Kamniških Alp) geološko nekaj starejši masiv, ki se vleče od tromeje proti vzhodu, prek Peči, Kepe, Golice, Belščice, Stola, Begunjsčice, Vrtače, Košute, Obirja, Olšave, Pece ter prek Paškega Kozjaka, Konjške in Dončke gore v obrobje Panonske nižine. Kamniške Alpe pa so mlajše in se dele na tri dele: Raduha, Grintovci in Storžičsko pogorje.

Če se torej vrnemo k vprašanju, zastavljenem v uvodu, lahko ugotavljamo, da naj bi bila meja na tem območju potok Lomščica, pritok Tržiške Bistrice, navidezna črta prek Javorniškega prevala (1465 m) do Reke, ki se izliva v Kokro pri Kanonirju. Ta razmejitev predstavlja umetno postavljeno mejo med Karavankami in Kamniškimi Alpami. Torej imajo prav tisti planinci izpod Storžiča, ki so trdili, da je dom v Kamniških Alpah, saj stoji koča na levem bregu Lomščice. Vendar so se mi take razmejitve že kot otroku zdele absurdne, saj se dobro spominjam, kako smo someščane — otroke s Stražišča na desnem bregu Save mi »Srednjeevropejci« zmerjali z Balkanci... Zavedam se, da vsega meter širok potoček oziroma samo navidezna črta v geografskem pogledu in življenju ne more predstavljati meje regiji.

Že davnega leta 1981 sem bil udeleženec 12. zborovanja Slovenskih geografov na Bledu. Uvodno predavanje z naslovom »Gorenjska — njena regionalna opredelitev in notranja regionalna razčlenitev«, je imel pokojni akademik prof. dr. Sve-